

«Το παλιόπαιδο»:

Αποδομώντας κοινωνικά στερεότυπα μέσω της λογοτεχνίας και της δημιουργικής γραφής

Παρουσίαση διδακτικής πρότασης
Από την εκπαιδευτικό
Κωνσταντίνα Στεφάνου

Πώς προέκυψε η ιδέα

Η κριτική παιδαγωγική των τεχνών
για βιώσιμες κοινωνίες.

Το έργο CARE/SS

Τίτλος	Critical ARts Education for Sustainable Societies
Ακρωνύμιο	CARE/SS
Ιστοσελίδα	https://care-ss.frederick.ac.cy/
Διάρκεια	28 months, 28-02-2022 till 26-07-2024
Δράση	ERASMUS+, Key Action 2: Cooperation Partnerships in Higher Education
Συντονιστής	FREDERICK UNIVERSITY
Εταίροι	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Πανεπιστήμιο της Μάλτας Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης Adam Mickiewicz University
Priorities	-Addressing digital transformation through develop-ment of digital readiness, resilience & capacity -Common values, civic engagement & participation
Topics	-Creativity, arts and culture -Digital content, technologies and practices -Initial and continuous training for teachers, trainers and other education staff

- Στόχος του έργου είναι να υποστηρίξει τα πανεπιστήμια να προσφέρουν ποιοτικά εξ αποστάσεως ή υβριδικά μαθήματα / επιμορφώσεις στις τέχνες (εικαστικά, μουσική, θέατρο ή/και λογοτεχνία) που να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών.

- Έμφαση

- Στην ανάπτυξη ικανοτήτων
- Στην σύνδεση των τεχνών με ζητήματα πραγματικής ζωής
- Στις κοινωνικά εμπλεκόμενες τέχνες
- Στην κατάλληλη αξιοποίηση της τεχνολογίας

Πλαίσιο ανάπτυξης της ενότητας

Γενική περιγραφή μαθησιακού σχεδιασμού:

- Τίτλος ενότητας: «**Ανακυκλωμένες νότες**»
- Έμφαση: **κοινωνικό περιβάλλον** με στοιχεία από το φυσικό και το δομημένο
- **Αξίες ζωής**: αλληλεγγύη, δικαιοσύνη, καλοσύνη, σεβασμός, ενσυναίσθηση, επικοινωνία
- Γνωστικά αντικείμενα & τέχνες που εμπλέκονται:
 - Ελληνικά (Γλώσσα & Λογοτεχνία), Αγωγή Υγείας, ΠΕ/ΕΑΑ, Πληροφορική
 - Λογοτεχνία & Δημιουργική γραφή, Θέατρο (θεατρικό παιχνίδι), Εικαστικά
- Τάξη: Στ'
- Αριθμός μαθητών/τριών: 6
- Διάρκεια ενότητας:
 - 4x80' (Ελληνικά/Λογοτεχνία)
 - 2x80' (Αγωγή Υγείας)
 - 2x40' (ΠΕ/ΕΑΑ)
 - 3x40' (Πληροφορική)

Πλαίσιο ανάπτυξης της ενότητας

- **Γενικός Σκοπός:** Οι μαθητές και οι μαθήτριες να προσεγγίσουν **διαθεματικά και διακαλλιτεχνικά** την έννοια της αειφόρου ανάπτυξης και να αντιληφθούν ότι **οι τρεις συνιστώσες της, δηλαδή το φυσικό περιβάλλον, η κοινωνία και η οικονομία, είναι συνυφασμένες και αλληλοεξαρτώμενες**, καθώς για την επίτευξη ενός ποιοτικού μέλλοντος χρειάζεται η ισόρροπη εξέλιξη και η εναρμόνισή τους.
- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**
 - Να συνειδητοποιήσουν τους **κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς, πολιτιστικούς και ηθικούς παράγοντες** που ενυπάρχουν και διαπλέκονται στα διάφορα περιβαλλοντικά ζητήματα και στα μοντέλα ανάπτυξης και να αναζητούν μέσα από τη γνώση του παρελθόντος και του παρόντος **δημοκρατικές επιλογές και λύσεις** (Πρόγραμμα Σπουδών ΠΕ/ΕΑΑ).
 - Να καλλιεργήσουν τις **αξίες της αειφορίας**: κοινωνική και οικολογική αλληλεγγύη και δικαιοσύνη, αυτονομία, δημοκρατία, έμφυλη ισότητα, υπευθυνότητα, ανεκτικότητα κλπ. (Πρόγραμμα Σπουδών ΠΕ/ΕΑΑ)
 - Να κατανοήσουν την αρχή της αειφορίας **“Think globally, act locally”** και μέσα από τη μελέτη πραγματικών γεγονότων να αντιληφθούν ότι ξεκινώντας από μικρές πράξεις αλληλεγγύης και καλοσύνης **ο κάθε άνθρωπος μπορεί να συμβάλει** στη δημιουργία ενός καλύτερου και πιο δίκαιου κόσμου.
 - **Να εκφραστούν δημιουργικά**, σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο, σε σχέση με το περιεχόμενο της ενότητας, εμπλέκοντας διάφορες τέχνες που θεωρούν κατάλληλες για την επίτευξη του σκοπού τους, δηλαδή τον **προβληματισμό και την ευαισθητοποίηση** της υπόλοιπης σχολικής κοινότητας γύρω από το θέμα.

Πλαίσιο ανάπτυξης της ενότητας

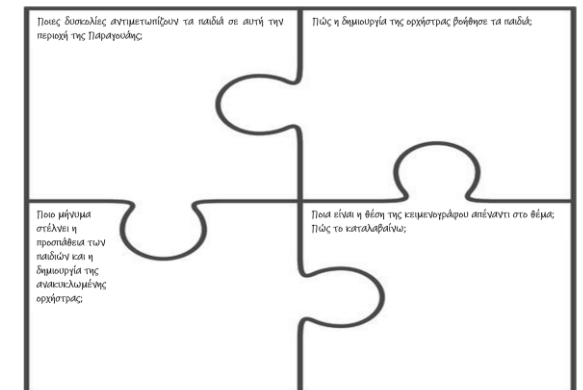
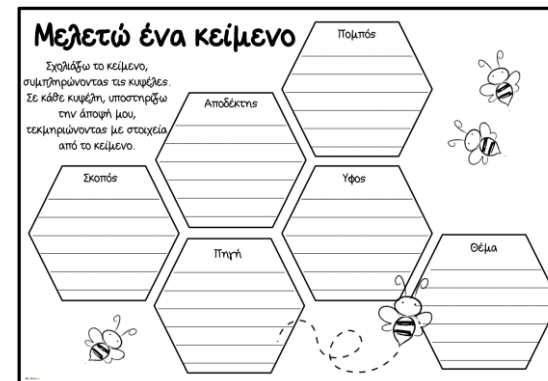
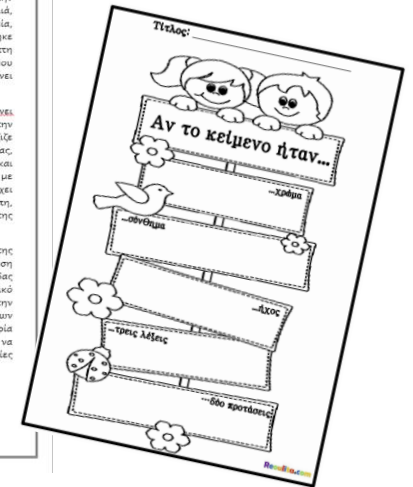
Προϋπάρχουσες εμπειρίες/γνώσεις:

- **ΠΕ/ΕΑΑ:** οι 17 στόχοι της βιώσιμης / αειφόρου ανάπτυξης και η μεταξύ τους σύνδεση και αλληλεξάρτηση
- **Ελληνικά - Γλώσσα:** Στο πλαίσιο της μεγαλύτερης ενότητας, με τίτλο «**Η ζωή σε άλλους τόπους**», όπου εντάσσεται η προτεινόμενη, τα παιδιά μελέτησαν διάφορα κείμενα που αναδεικνύουν **παγκόσμια ζητήματα** όπως η κοινωνική ανισότητα (Τάξεις σε όλο τον κόσμο), η προσφυγιά και τα στερεότυπα κατά των προσφύγων (Yusra Mardini: Η Σύρια κολυμβήτρια που πολεμά τα στερεότυπα με το ταλέντο της), η παιδική εργασία και εκμετάλλευση (Τα παιδιά της σοκολάτας), το δικαίωμα στην εκπαίδευση (Το συγκλονιστικό σχολείο της γέφυρας & Ένα μικρό θαύμα: η ιστορία του Κουρός)
- **Λογοτεχνία - Δημιουργική γραφή:** Τα παιδιά είναι εξοικειωμένα στη **δημιουργική μεταγραφή κειμένων** (αλλαγή στο κειμενικό είδος, αλλαγή στην αφηγηματική φωνή και στον χρόνο αφήγησης), καθώς και στη **συγγραφή ποιημάτων** (σε ελεύθερο στίχο μέχρι στιγμής)
- **Πληροφορική:** δημιουργία παρουσιάσεων στο Power Point με εισαγωγή εικόνας και ήχου, εντολές copy – paste σε εφαρμογές διαδικτύου, χρήση του Paint, δημιουργία animation στο πρόγραμμα Stop Motion, χρήση του Video Editor για τη δημιουργία βίντεο με συνδυασμό εικόνας και ήχου
- **Αγωγή Υγείας:** οι πέντε διαστάσεις του εαυτού, κοινωνικές αξίες, ενεργός πολιτότητα

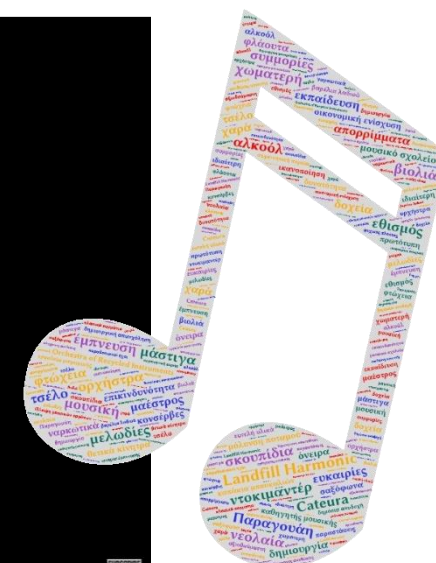
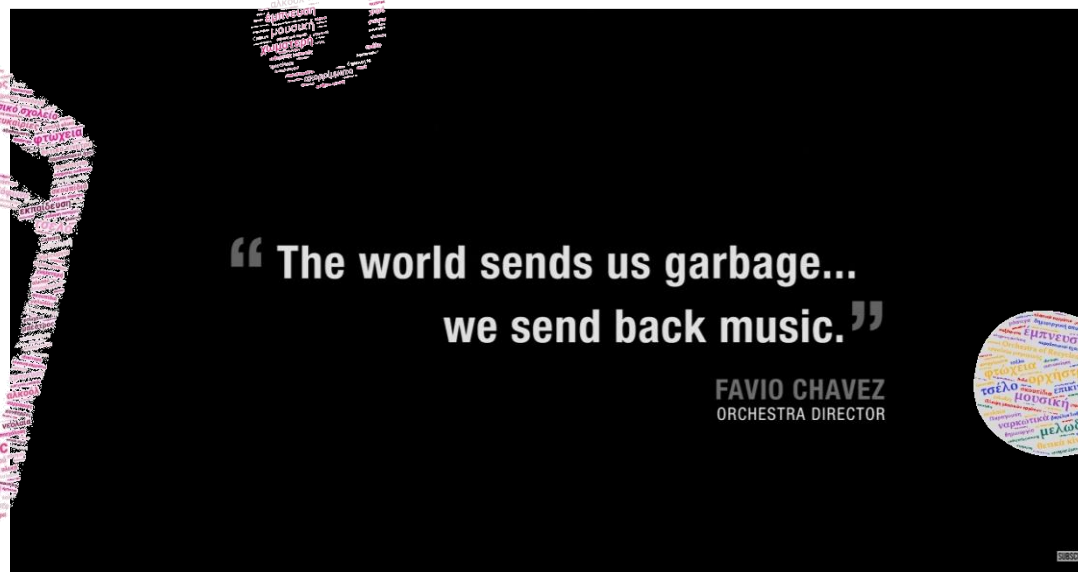
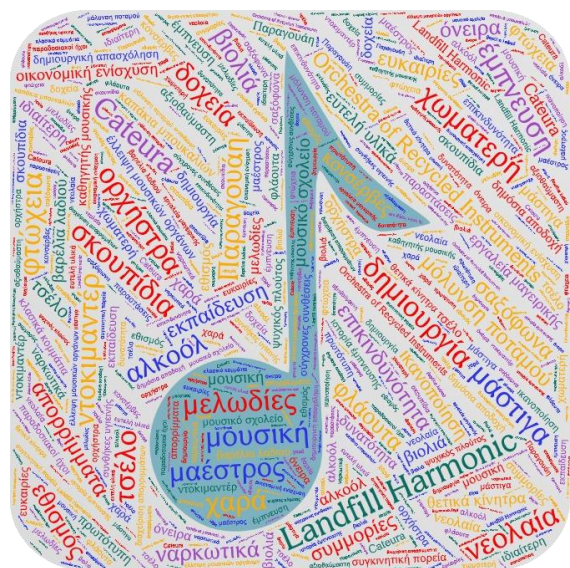
Πορεία εφαρμογής ενότητας

1^ο Σχέδιο μαθήματος: «Ανακυκλωμένες νότες»

- Μάθημα: Γλώσσα (Ελληνικά) & Πληροφορική
- Διάρκεια: 2x80' & 1x40'
- Αφόρμηση: Δίνεται ο τίτλος «Ανακυκλωμένες νότες» και φωτογραφίες από την «Ορχήστρα Ανακυκλωμένων Μουσικών Οργάνων» της Παραγουάης – Προβλέψεις για το είδος και περιεχόμενο του κειμένου
- Δραστηριότητα 1: Σιωπηρή και μεγαλόφωνη ανάγνωση – Επικοινωνιακή παισίωση (θέμα, πομπός, αποδέκτης, σκοπός, ύφος, πηγή) (Φ.Ε.1)
- Δραστηριότητα 2: Θεματική παισίωση – Καταγραφή πλαγιότιτλων στις παραγράφους – Εντοπισμός και καταγραφή σημαντικών λέξεων/φράσεων

- Δραστηριότητα 3: Συνεξέταση κειμένου με το trailer του ντοκιμαντέρ “Landfill Harmonic” – Κοινωνιοπολιτισμική πλαισίωση - Ρητά και υπόρρητα μηνύματα (Φ.Ε.2)
- Δραστηριότητα 4: Δημιουργία εικονογραμμάτων στην εφαρμογή Word Cloud Generator – Word Art
- Αξιολόγηση:
- συντρέχουσα και διαμορφωτική
- τελική: δελτίο εξόδου στο μάθημα των Ελληνικών (Φ.Ε.3)

2^ο Σχέδιο μαθήματος:

Περιβάλλον – Κοινωνία – Οικονομία: Οι τρεις συνιστώσες της αειφορίας

- Μάθημα: ΠΕ/ΕΑΑ
- Διάρκεια: 2x40'
- Αφόρμηση: Επαναφορά των 17 στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης (αειφορίας)
- Δραστηριότητα 1: Πλαστικοποιημένες καρτέλες με τους 17 στόχους της αειφορίας – Καταγραφή σχετικού λεξιλογίου πίσω από κάθε καρτέλα (π.χ. Στόχος 1 – Μηδενική φτώχεια: παραγκούπολη, εξαθλίωση).
- Δραστηριότητα 2: Προβολή του διαγράμματος με τις συνιστώσες της αειφόρου ανάπτυξης (κοινωνία – οικονομία – περιβάλλον) – Συζήτηση για την αλληλεξάρτηση μεταξύ των τριών πυλώνων.
- Δραστηριότητα 3: Τοποθέτηση των 17 στόχων και του σχετικού λεξιλογίου στο τριπλό βέννιο διάγραμμα στην εφαρμογή Jamboard
- Αξιολόγηση:
 - συντρέχουσα και διαμορφωτική

3^ο Σχέδιο μαθήματος:

«Ο κόσμος μας δίνει σκουπίδια κι εμείς στέλνουμε πίσω μουσική»

- Μάθημα: Γλώσσα (Δημιουργική γραφή) & Πληροφορική
- Διάρκεια: 2x80' & 2x40'
- Αφόρμηση: Προβολή του μότο “The world sends us garbage - we send back music” (Favio Chavez) - Συζήτηση για το νόημα και την αντίθεση
- Δραστηριότητα 1: Διαχωρισμός λέξεων του κειμένου «Ανακυκλωμένες νότες» σε θετικές και αρνητικές
- Δραστηριότητα 2: Ομαδική εργασία για τη δημιουργία έμμετρων ποιημάτων με ζευγαρωτή ομοιοκαταληξία
 - «Η απαισιόδοξη όψη της Cateura»
 - «Η ελπίδα στην ορχήστρα ζωντανεύει»
- Δραστηριότητα 3: Μεταφορά των στίχων στη διαδικτυακή εφαρμογή Visual Poetry για δημιουργία σχηματικής ποίησης
- Αξιολόγηση:
 - συντρέχουσα και διαμορφωτική: συγγραφή των ποιημάτων
 - τελική: ολοκλήρωση της σχηματικής ποίησης

Η απαισιόδοξη όψη της Cateura

Στην πόλη Cateura, στην Παραγουάη,
των κατοίκων η αξιοπρέπεια πονάει.
Μια παραγκούπολη στη φτώχεια ριγμένη
μια χωματερή απ' όλους ξεγραμμένη.

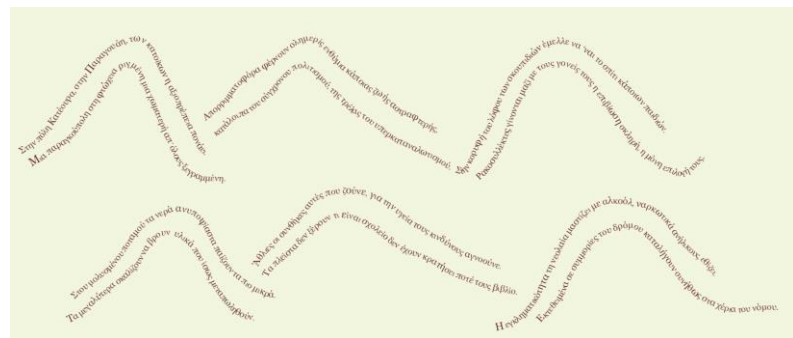
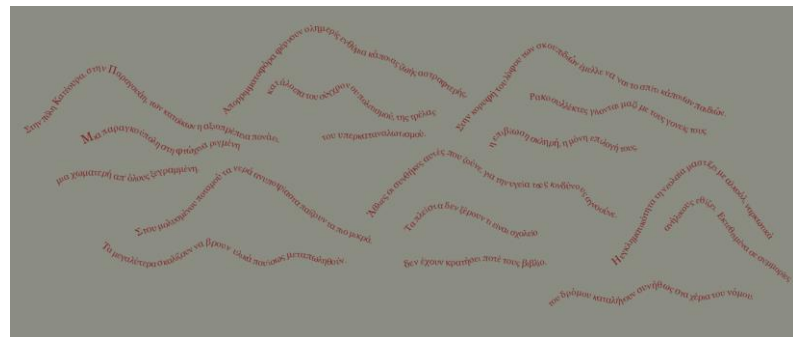
Απορριμματοφόρα φέρνουν ολημερίς
ενθύμια κάποιας ζωής αστραφτερής,
κατάλοιπα του σύγχρονου πολιτισμού,
της τρέλας του υπερκαταναλωτισμού.

Στην κορυφή του λόφου των σκουπιδιών
έμελλε να 'ναι το σπίτι κάποιων παιδιών.
Ρακοσυλλέκτες γίνονται μαζί με τους γονείς τους
η επιβίωση σκληρή, η μόνη επιλογή τους.

Στου μολυσμένου ποταμού τα νερά
ανυποψίαστα παίζουν τα πιο μικρά.
Τα μεγαλύτερα σκαλίζουν να βρουν
υλικά που ίσως μεταπωληθούν.

Άθλιες οι συνθήκες αυτές που ζούνε,
για την υγεία τους κινδύνους αγνοούνε.
Τα πλείστα δεν ξέρουν τι είναι σχολείο
δεν έχουν κρατήσει ποτέ τους βιβλίο.

Η εγκληματικότητα τη νεολαία μαστίζει
με αλκοόλ, ναρκωτικά ανήλικους εθίζει.
Εκτεθειμένα σε συμμορίες του δρόμου
καταλήγουν συνήθως στα χέρια του νόμου.

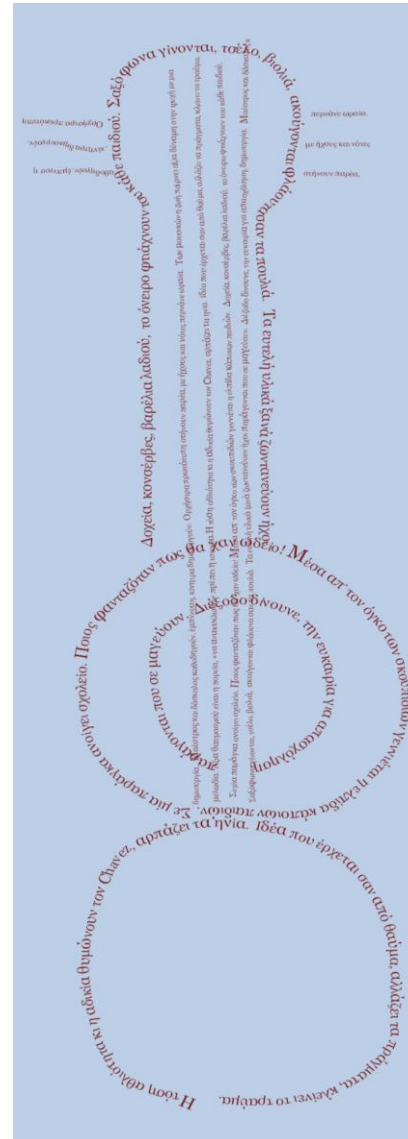
[illegible][illegible]

Η ελπίδα στην ορχήστρα ζωντανεύει

Η τόσο αθλιότητα κι η αδικία
θυμώνουν τον Chavez, αρπάζει τα ηνία.
Ιδέα που έρχεται σαν από θαύμα,
αλλάζει τα πράγματα, κλείνει το τραύμα.

Σε μία παράγκα ανοίγει σχολείο.
Ποιος φανταζόταν πως θα χαν ωδείο!
Μέσα απ' τον όγκο των σκουπιδιών
γεννιέται η ελπίδα κάποιων παιδιών.

Δοχεία, κονσέρβες, βαρέλια λαδιού,
το όνειρο φτιάχνουν του κάθε παιδιού.
Σαξόφωνα γίνονται, τσέλο, βιολιά,
ακούγονται φλάουτα σαν τα πουλιά.

Τα ευτελή υλικά ξανά ζωντανεύουν
ήχοι παράγονται που σε μαγεύουν.
Διέξοδο δίνουνε, την ευκαιρία
για απασχόληση, δημιουργία.

Μαέστρος και δάσκαλος καθοδηγούν,
έμπνευση, κίνητρα δημιουργούν.
Ορχήστρα πρωτότυπη στήνουν παρέα,
με ήχους και νότες περνάνε ωραία.

Των μουσικών η ζωή παίρνει αξία
δύναμη στην ψυχή με μια μελωδία.
Άξια θαυμασμού είναι η πορεία,
«να ανακυκλωθεί» πρέπει η ιστορία.

4^ο Σχέδιο μαθήματος: «Το παλιόπαιδο»

- Μάθημα: Αγωγή Υγείας
- Διάρκεια: 2x80΄
- Αφόρμηση: Εξώφυλλο λογοτεχνικού βιβλίου «Το παλιόπαιδο» (συγγραφέας: Α. Δαρλάση, εικονογράφος: Ίρις Σαμαρτζή) – Υποθέσεις για το περιεχόμενο
- Δραστηριότητα 1: Σειροθέτηση εικόνων του βιβλίου – Προφορική αφήγηση στην ολομέλεια
- Δραστηριότητα 2: Μεγαλόφωνη ανάγνωση από την εκπαιδευτικό – Καταγραφή πληροφοριών για τον πρωταγωνιστή (εξωτερική εμφάνιση, συνθήκες ζωής, λόγια, πράξεις, σκέψεις, χαρακτήρας)
- Δραστηριότητα 3: Θεατρικό παιχνίδι
 - Διάδρομος σκέψης – διλήμματα «Παλιόπαιδου»
 - Καυτή καρέκλα – τα παιδιά σε ρόλους («Παλιόπαιδο», Χοσέ Αντόνιο, μητέρα)
- Δραστηριότητα 4: Συζήτηση της φράσης «Είσαι στ' αλήθεια παλιόπαιδο;»
- Δραστηριότητα 5: Καταγραφή στερεοτυπικών δηλώσεων για τα παιδιά των παραγκουπόλεων – Επιχειρηματολογία για ανατροπή στερεοτύπων – «Λίμνη των αρνητικών σκέψεων»
- Αξιολόγηση:
 - συντρέχουσα και διαμορφωτική
 - τελική: δελτίο εξόδου (post it) – Καταγραφή «συστατικών» (εσωτερικά και εξωτερικά κίνητρα) που βοηθούν ένα παιδί του δρόμου να αλλάξει την πορεία της ζωής του

Φιλαναγνωστικές δραστηριότητες και προτεινόμενα ψηφιακά εργαλεία

➤ Αφόρμηση: Ιδεοθύελλα για την έννοια «παλιόπαιδο»

- Menti: Join at menti.com | use code 7968 8226

➤ Δραστηριότητα 1: Μαντεύω την ιστορία (ομαδική εργασία)

- Padlet: https://padlet.com/constantinastfn/to_paliopaido
- Σειροθέτηση εικόνων
- Προφορική αφήγηση της ιστορίας

➤ Δραστηριότητα 2: Μεγαλόφωνη ανάγνωση βιβλίου (ολομέλεια)

- Google Slides:
https://docs.google.com/presentation/d/1f_sDvP8dwxHgRZaSHrzdsvxBTFGgcHwQVDbYGidMvh0/edit?usp=sharing

Google Slides

Φιλαναγνωστικές δραστηριότητες και προτεινόμενα ψηφιακά εργαλεία

➤ Δραστηριότητα 3: Καταγραφή λέξεων σε συννεφόλεξο (ομαδική εργασία)

- Προτεινόμενα εργαλεία: <https://wordart.com/>
<https://www.wordclouds.com/>

➤ Δραστηριότητα 4: Ο ήρωας της ιστορίας (ομαδική εργασία / ολομέλεια)

- Jamboard:
https://jamboard.google.com/d/1TbyyLOa7yJHn2eUV6TpaY4U5Y_2cSjdKGYzk65y9fE0/edit?usp=sharing
- Post-its: εξωτερική εμφάνιση, συνθήκες ζωής, λόγια, πράξεις, σκέψεις, χαρακτήρας, στερεοτυπικές δηλώσεις για τα παιδιά των παραγκουπόλεων

➤ Δραστηριότητα 5: Δημιουργική γραφή (ομαδική εργασία)

- Ποίημα με ομοιοκαταληξία ή σε ελεύθερο στίχο
- Αξιοποίηση συννεφόλεξων και λεξιλογίου από τη Δραστηριότητα 4
- Αρχείο power point (στίχοι και μορφοποίηση)

Φιλαναγνωστικές δραστηριότητες και προτεινόμενα ψηφιακά εργαλεία

➤ Δραστηριότητα 6: Σχηματική ποίηση (ομαδική εργασία)

- Visual poetry: <https://www.languageisavirus.com/visual-poetry/>
- **ΠΡΟΣΟΧΗ!!!** screen shot της εικόνας

➤ Δραστηριότητα 7: Δημοσίευση παραγομένων (ομαδική εργασία)

- Συννεφόλεξα, ποιήματα, καλλιγραφήματα (μετατροπή ppt σε pdf)
- Δημιουργία QR code: <https://me-qr.com/>

➤ Δραστηριότητα 8: Μεταφορά του βιβλίου σε graphic novel (ομαδική εργασία)

- Εικονογράφηση από παιδιά – Ανέβασμα εικόνων
- <https://www.canva.com/>
- Create a design – Comic Strip
- Εξαγωγή ως εικόνας - Ενσωμάτωση στη δημοσίευση παραγομένων
- Επιπρόσθετες δυνατότητες στο Canva: Μεταφορά της ιστορίας σε βίντεο με ενσωμάτωση κίνησης από τη μια σελίδα στην άλλη, ηχογραφημένη μεγαλόφωνη ανάγνωση από τα παιδιά και μουσική επένδυση

